

Az uniós jegyzéken szereplő gerinces idegenhonos inváziós fajok humánus kezelése

Trachemys scripta Ékszerteknős

Elterjedés

Hazánkban gyakorlatilag az egész ország területén előfordul, jellemzően emberi településeken, illetve azok közvetlen közelében, kisebb-nagyobb tavakban kerül elő, de olykor településektől távol is találkozhatunk példányaival. Hosszú életű faj lévén ezek zömmel kisállattartók által megunt példányok, melyeknek azonban vannak szabadban kelt utódaik is.

Vonatkozó jogszabályok

- 1998. évi XXVIII. törvény az állatok védelméről és kíméletéről
- 3/2001. (II. 23.) KöM–FVM–NKÖM–BM együttes rendelet az állatkert és az állatotthon létesítésének, működésének és fenntartásának részletes szabályairól
- 41/2010. (II. 26.) Korm. rendelet a kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról

Kezelési intézkedések

Az adatlapon összefoglalt információk a *Kézikönyv az uniós jegyzéken szereplő gerinces idegenhonos inváziós fajok humánus kezelése* című kiadványból származnak [ec.europa.eu/environment/nature/invasivealien/index_en.htm], melyből további, még részletesebb információk nyerhetők a konkrét kezelési intézkedésekről, eddigi tapasztalatokról. A kézikönyvben leírt kezelési intézkedések végrehajtása előtt ajánlott azok alkalmazásának teljes körű áttekintése, beleértve a hatékonyságot, az állatok jólétére gyakorolt lehetséges hatásokat és mellékhatásokat, valamint a helyi körülmények, a rendelkezésre álló erőforrások és kapacitások figyelembevételét.

A kézikönyv használóit arra kérjük, hogy azokat a kezeléseket alkalmazzák, melyek állatjóléti szempontból a legkedvezőbbek, értelemszerűen a tagállamok saját jogszabályi körülményeit figyelembe véve, anélkül, hogy veszélyeztetnék az intézkedések hatékonyságát. Fontos, hogy az intézkedések a lehető legkisebb mértékű szenvedést okozzák az állatoknak, de figyelembe kell venni egyéb szempontokat is, mint például a költségek, igények, hasznok, a megvalósíthatóság és a közvélemény esetleges vélekedése.

Az állatjóléti hatások értékelése és kategorizálása:

	Általános hatás a jólétre (5 terület) Az intézkedés jólétre gyakorolt hatását értékeli, kivéve az állat tényleges megölését (ha az intézkedés az állat életének kioltásával jár)			Halálozás módja Az állat életének kioltásának módszerének jóléti hatását értékeli (ha az intézkedés az állat életének kioltásával jár)		
Kategória	Nincs hatás (0)	Enyhe – Mérsékelt hatás (1)	Súlyos – Extrém hatás (2)	Azonnali halál (nincs szenvedés) [0]	Nem azonnali halál (enyhe – mérsékelt szenvedés) [1]	Nem azonnali halál (súlyos – extrém szenvedés) [2]

Módszer	Cél	Hatékonyság és költségek	Állatjóléti hatások kategóriái	
			Általános hatás a jólétre	Halálozás módja
Őshonos ragadozók	Állomány-szabályozás	Magában foglalhatja adott területre való őshonos ragadozók betelepítését, vagy valamilyen úton-módon a már ott élő őshonos ragadozó-fajok aktivitásának elősegítését. Bár a módszer (potenciálisan) alkalmazható a fajra, további részletekre van szükség az intézkedés tényleges hatékonyságával és költségeivel kapcsolatban.	(1) – (2)	[0] – [1]
Vízi élőhelyek kezelése – Tavak kiszáritása / lecsapolása	Gyors kiirtás / Kiirtás / Állomány-szabályozás / Elszigetelés	Elsősorban a kisméretű állóvizekben élő lokális állományok felszámolására alkalmazható. Ausztráliában már sikeresen végeztek ilyen jellegű beavatkozásokat, ahol az érintett víztesteket lecsapolták, kotrógéppel kikotorták, tömörítették és feltöltötték; az iszapot szétterítették, megforgatták és elgereblyézték, az életben maradt állatokat pedig kézzel eltávolították. A víz leengedése közben (még ha az a lehető leggyorsabban történik is) az ékszerteknősök akár 75%-a is elmenekülhet, éppen ezért a csapdák kihelyezése mellett a területet kerítéssel szükséges körbevenni.	(1) – (2)	NA
Fizikai szárazföldi akadályok	Elszigetelés	Franciaországban, egy négyéves projekt keretén belül rendkívül hatékonyan tartották bent az állatok egy kerítéssel körbevett állóvíznél. Mivel a kerítések csak ideiglenesen voltak felállítva, ezért a hosszú távú hatékonyságukra vonatkozóan nincsenek tapasztalatok, de feltehetőleg ez elsősorban a rendszeres karbantartástól függ. A kerítés viszonylagos magas költsége (mind a megépítés, mind a fenntartás) miatt elsősorban a kisméretű vagy valamilyen szempontból rendkívül specifikus területek (állóvizek) esetében alkalmazhatóak költséghatékonyan.	(0) – (1)	NA
Kézi eltávolítás	Gyors kiirtás / Kiirtás / Állomány-szabályozás / Elszigetelés	A kézi eltávolítás csak akkor tekinthető hatékonynak, ha más módszerekkel kombinálják azokat. A módszer magában foglalja egyaránt a fészkek tönkretételét és a tojások vagy a fiatal állatok elpusztítását. Az egyedek kifogása történhet egyszerűen kézzel vagy különböző csapdákkal.	(1)	NA

Módszer	Cél	Hatékonyság és költségek	Állatjóléti hatások kategóriái	
			Általános hatása jólétre	Halálózás módja
Halászati módszerek – beleértve a halászhálókat	Gyors kiirtás / Kiirtás / Állomány-szabályozás / Elszigetelés	Számos halászati módszer ismert az ékszerteknősök befogására: kerítőháló, horogsoros horgászat, különféle csapdák, horog és horgászszineg. A horoggal és a horgászszineggel való horgászat már tesztelésre került. Spanyolországban, Franciaországban, Portugáliában és Olaszországban különféle csapdákat alkalmaztak sikerrel; a varsák különösen a csatornáknak és az árkokban bizonyultak hatékonynak. A csapdák egy speciális, igen hatékony típusa egy olyan élvefogó csapda, melyet már itthon is sikerrel alkalmaztak. Működési elve a következő: a teknősöknek kiváló napozó helyet nyújt a csapdán keresztben elhelyezett rámpa; innen esnek az állatok a csapda hálójával bélelt belső részébe (kosárba), ahonnan már nem tudnak kimászni. Ahogy Korzika szigetén, úgy az itthoni tapasztalatok is azt mutatják, hogy a módszer elsősorban egy jól körülhatárolt és elszigetelt élőhely esetében bizonyult hatékonynak (pl. Naplás-tó), de nem várható tőle az, hogy 100%-os mértékben kifogjon minden egyed.	(2)	NA
Vadászkutyák (nyomkövetés/ugatás)	Gyors kiirtás / Kiirtás / Állomány-szabályozás	Többek között Spanyolországban egy LIFE projekt keretében sikerrel alkalmaztak vadászkutyákat a fészkelőhelyek felderítésére. A tapasztalatok szerint a kutyák nagy hatékonysággal találták meg a friss fészkelőhelyeket vagy az éppen kikelt állatokat, ugyanakkor a régebbi fészkek felderítésére már nem voltak alkalmasak. A módszer különösen alkalmas lehet a korai észlelés/gyors kiirtás során. Az egyetlen problémát talán az okozza, hogy ahol őshonos teknősfajok is élnek (nálunk csak a mocsári teknős <i>Emys orbicularis</i>), ott nagy körültekintéssel kell eljárni.	(0) – (1)	NA
Júdás állatok	A módszer fejlesztés alatt áll	A módszer azon az elven alapul, hogy a jeladóval ellátott júdás állatok beépülnek a fajtársak megmaradt csoportjaiba. Legköltséghatékonyabb a nagyon alacsony egyedsűrűségű állományokban. Ebben az esetben – különösen ha csupán néhány egyed maradt meg – szinte az egyetlen megoldás a maradék egyedek megtalálására a júdás állatok alkalmazása. Bár a módszer alkalmazható a fajra, további részletekre van szükség az intézkedés tényleges hatékonyságával és költségeivel kapcsolatban.	(1)	NA
Lelövés	Gyors kiirtás / Kiirtás / Állomány-szabályozás / Elszigetelés	A fegyverrel való vadászat széles körben használt eszköz. Szelektív, nagy távolságból ejthetőek el az állatok, a fegyvereknek pedig széles választéka áll rendelkezésre. Bár a módszer alkalmazható a fajra, további részletekre van szükség az intézkedés tényleges hatékonyságával és költségeivel kapcsolatban.	(0) – (2)	[0] – [2]
Ketreccsapdák	Gyors kiirtás / Kiirtás / Állomány-szabályozás / Elszigetelés	A ketreccsapdák széles körben használt, rugalmas és hatékony módszer a legkülönbözőbb fajok befogására és visszatartására. Gyakran alkalmazott és sikeres módszer az idegenhonos inváziós fajok kezelésében. A rendszeres ellenőrzés jelentős költségvonzattal jár, emiatt a költséghatékonyság alacsony lehet olyan helyzetekben, amikor az állatok befogási aránya alacsony. Bár a módszer alkalmazható a fajra, további részletekre van szükség az intézkedés tényleges hatékonyságával és költségeivel kapcsolatban.	(0)	[0] – [2]

Módszerek az elpusztításra/eltávolításra a megfogást követően

Módszer	Állatjóléti hatások kategóriái	
	Általános hatás a jólétre	Halálozás módja
Eutanázia injekcióval	(0) – (1)	[0] – [1]
Fogságban tartás	(1)	NA
Sebészeti sterilizálás	(1)	NA

Dátum: 2022.09.15.

Forrás

A kézikönyv az Európai Bizottság idegenhonos inváziós fajokat bemutató oldalán érhető el: ec.europa.eu/environment/nature/invasivealien/index_en.htm

Fotó forrása: *Trachemys scripta* Ékszerteknős © Shelia Sund CC BY 2.0

Felelősségi nyilatkozat: Ez a kérdőív a 07.027746/2019/812504/SER/ENV.D.2. számú szerződés keretében készült („Az idegenhonos inváziós fajok humánus kezelésére vonatkozó legjobb gyakorlatok meghatározása, értékelése, megosztása és terjesztése”). A bemutatott információk és vélemények nem feltétlenül minden részletre kiterjedőek és nem feltétlenül tükrözik az Európai Bizottság, az IUCN, az APHA, az Eurogroup for Animals, az EAZA, a Newcastle University vagy az EAR hivatalos véleményét. A Bizottság nem garantálja a jelen dokumentumban szereplő adatok hitelességét. Sem a Bizottság, sem az IUCN, vagy az ő nevükben eljáró személyek, beleértve a dokumentumok szerzőit és az abban résztvevőket, nem vonható felelősségre az abban foglalt információk felhasználásáért. A sokszorosítása forrás megjelölésével engedélyezett.

Visszajelzés: Várjuk azokat a megjegyzéseket, amelyek elősegíthetik a dokumentum fejlesztését. Kérjük, észrevételeit e-mailben küldje el az ENV-IAS@ec.europa.eu e-mail címre.